

Locucions per parlar i escriure millor

Extretes del *Diccionari de Locucions i Frases*
Fetes de Joana Raspall i Joan Martí. Edicions 62

A

Abans d'ahir El dia anterior al d'ahir. *Vaig arribar abans d'ahir.*

Abans d'ahir l'altre El dia anterior a abans d'ahir. *Ja fa tres dies que sóc ací; vaig arribar abans d'ahir l'altre.*

A camades A passes llargues. *Caminava a camades pel corredor de casa.*

A camp ras A l'exterior, sense cobert. *Com era el mes d'agost ni tinguérem cap problema en passar la nit a camp ras.* Sin: al ras

A caramull Ple amb excés. *Va omplir el sac a caramull*

A carretades En gran quantitat, suficient per a carregar-ne carros. *Enguany l'hortalitzeta ha anat bé; hi haurà tomaques a carretades.*

A cau d'orella Arran, ben a la vora de l'orella. *Ell li deia amoretes a cau d'orella i ella simreia.* Sin. Baix baixet

A contracor Vencent un sentiment de repugnància. *Ben a contracor la mare castigà el seu fill.* Sin. A desgrat.

A cops de colze Emprant mitjans violents. *Sempre ha estat molt ambiciós i s'ha obert camí a cops de colze.*

A corre-cuita Apressadament. *Va sentir-se molt malament i el metge va haver d'anar-hi a corre cuita.*

A cos de rei Amb tota complaença. *Exigeix que el tracten a cos de rei.*

A empentes i rodolons Dificultosamente. *La seua situació financera era molt difícil, però va anar tirant a empentes i rodolons.*

A hores d'ara En aquest moment. *Ha eixit molt matí i a hores d'ara ja deu haver arribat a casa seua.*

A la babalà Sense posar atenció en allò que es fa. *No parles a la babalà, cal estar ben segur...*

A la gatzoneta Ajupit sobre els talons. *Uns jugadors restaven dempeus i uns altres davant a la gatzoneta.* Sin: Apontats

A l'altra part del món Molt lluny. *Ha canviat de pis, ara viu a l'altra part del món; per anar-hi cal travessar tota la ciutat.*

Al bell mig de Al centre mateix. *La casa es troba al bell mig d'un jardí magnífic.*

Al cap i a la fi Finalment. *Tu no t'amoïnes, al cap i a la fi és una qüestió que ha de resoldre sol.*

A l'engròs En gran quantitat. *Fa el comerç de gra a l'engròs, proveeix totes les granges de la comarca.*

A les acaballes Quan falta poc per acabar-se alguna cosa. *Vaig córrer molt, però vaig arribar a les acaballes de la festa.*

A les fosques Sense claror. *Vaig cercar l'encenedor a les fosques perquè no hi havia llum.* Sin: a les palpentes.

Al mig del carrer Sense protecció. *Diuen que és molt jugador i qualsevol dia es trobarà al mig del carrer, perquè ho haurà perdut tot.*

Al rovell de l'ou Al millor lloc. La ciutat és molt atractiva i nosaltres vivim al rovell de l'ou.

Al temps que les bèsties parlaven En temps fabulós, remot. *Això segur que passava al temps que les bèsties parlaven.* Sin: al temps de Mariacastanya.

A l'una A un mateix temps. *Val més que anem tots a l'una*

Amarg com el fel Molt amarg. *Aquestes ametles són amargues com el fel, no ens les podem menjar.*

Amb el cap sota l'ala Acovardit. *En sentir que li portavem la contària es va quedar amb el cap sota l'ala.*

Amb el cor a la boca Sincerament. *Ell parla amb el cor a la boca, no sap dissimular els seus sentiments.*

Amb el pap buit Sense haver menjat. *Si vas a treballar amb el pap buit no tindràs força per a res.*

Amb la pell i l'os Prim. *Està amb la pell i l'os de tant que treballa.* Sin: Com una canya

Amb les cames al cul Corrent. *Varem fugir amb les cames al cul pendent avall.*

Amb quatre queixalades Menjar ràpidament. *Amb quatre queixalades va acabar-se tot el dinar.*

Amb un no res Instantàniament. *Al cap i a la fi el que li han demanat ho pot fer amb un no res si s'hi posa de valent.*

A palpes Temptejant, sense veure-hi. *Va haver d'entrar a palpes perquè s'havien fos els ploms.*

A peu coix Posant solament un peu a terra. *Vam fer una cursa a peu coix i va guanyar aquell xiquet tan menudet.*

A rossegons Arrossegant-se. *Encara no camina, s'ha acostumat a anar a rossegons que no es decideix a anar dempeus.* Sin: gategant.

A tot drap Sense limitacions. *Si portes aquest vestit a tot drap aviat es farà vell.*

A trenc d'alba A l'hora que es veu la primera llum del dia. *Tenien pressa i van voler anar-se'n a trenc d'alba.*

A ulls clucs Sense necessitat de mirar. *Té els llibres tan ben ordenats que els trobaria a ulls clucs.*

B

Baix baixet Amb veu feble. *M'ho va dir baix baixet perquè els altres no ho sentiren.*

Begut de galtes Prim. *És alt, bru, begut de galtes i porta bigoti.*

Ben amanit Preparat, conjuminat. *Entre ells ho tenien ben amanit, sense dir res als altres.* Sin: A punt, disposat, tramat, acordat, adobat.

Ben bé 1. Almenys. *N'han caçat ben bé mitja dotzena.* 2. Exactament. *S'assembla ben bé a la seua mare, no cal que diga que és el fill.*

Boca per amunt Ajagut de cara enlaire. *Va caure boca per amunt, el cop se'l va donar a l'esquena.*

Bola va! Exclamació per a desmentir allò que s'ha dit. *Què dius? Bola va! Això no s'ho pot creure ningú.*

Bona cosa de No poc. *Al mercat hi havia bona cosa de peix, però anava molt car.*

C

Cap cot Taciturn. *Feia dies que el véiem cap cot, però fins avui no ens ha dit la causa de la seua preocupació.*

Cap de meló Persona de poca llestesa mental. *Si comptes amb aquest cap de meló poca cosa faràs.*

Cap de taula Lloc d'honor en una taula. *Li reservaren le cap de taula per ser la persona de més edat.*

Cap per amunt Dret. *Has de col·locar el pal cap per amunt.* Sin: vertical, dret, plantat.

Cap per avall 1. Capgirat. Procura no posar aquest paquet cap per avall, hi ha una figura molt trencadissa. 2. Malament. *Aquesta casa d'ença que ha canviat d'amo va cap per avall.*

Cara de pomes agres 1. D'aspecte descontent. *Es veu que la reunió ha estat agitada perquè torna amb cara de pomes agres.* 2. De mal aspecte. *Aquests dies de malaltia t'han deixat una cara de pomes agres.*

Clar i ras De manera que no deixa lloc a dubtes. *Val més que digues clar i ras què penses fer.*

Com el puny 1. Gran. *És una veritat com el puny, t'ho cregues o no.* 2. Menut. Eren dotze persones reunides en una habitació com un puny, no podíem ni bellugar-nos-hi.

Com l'obra de la Seu Llarg d'acabar. *Està escrivint un llibre que és com l'obra de la Seu, no s'acaba mai.*

Com una anguila Escorredís. *És com una anguila, desapareix sense que se sàpiga com.*

Com una malva Suau de caràcter. *Les observacions que li féreu l'han deixat com una malva.*

Com una perola Sord. *No cal que li digues res, no et sentirà, està com una perola.*

Com una quaresma Llarg. *Aquest llibre no s'acaba mai, és llarg com una quaresma. Sin: com un dia sense pa.*

Com un gat vell Esquerp. *Aquest home és com un gat vell, viu lluny de la gent i no hi vol tractes.*

Com un gos amb un os Content. *En rebre la notícia es posarà com un gos amb un os.*

Com un pebrot Vermell. *Se li va posar la cara com un pebrot, del sol de la platja.*

Criatura de bolquers Infant que encara no es mou del llit. *Sigues més espavilat! Sembles una criatura de bolquers.*

D

D'afegitó Més del just. *He comprat un quilo de sardines i me n'han donat un grapat d'afegitó.*

D'aleshores ençà A partir d'aquell moment. *Ens varen presentar i d'aleshores ençà ens hem fet amics.*

D'amagatotis Procurant no ser descobert. *Ho teníem prohibit, però hi vam entrar d'amagatotis.*

D'arrapa i fuig Sense mirament. *Tot ho fa d'arrapa i fuig i deixa les coses impresentables.*

Davall de A sota de. *L'infant jugava amb la seua germana i s'havia amagat davall de la taula.*

De banda a banda Totalment ple. *El carrer anava de banda a banda de l'aigua que havia plogut. Sin: de gom a gom*

De bat a bat Totalment obert. *Deixem el balcó de bat a bat per a que entre la claror del sol.*

De bé a bé Bonament. *Demana-li de bé a bé que et deixen jugar. Sin: de bones maneres.*

De boca Sense convicció, fingidament. *Ell està disposat a fer-ho, de boca, dubte que complisca el que han promés.*

De bona gana Amb satisfacció. *Vaig veure que ens invitava de bona gana.*

De bon tros Molt. *Val més que parles tu amb ella que la coneixes de bon tros més que jo.*

De cantó Inclinat. *No poses la maleta plana, posa-la de cantó i cabrà.*

De cap a cap En tota l'extensió. *Diu que en menys de dos dies ha llegit el llibre de cap a cap. Sin: de dalt a baix.*

De cap a peus 1. Tot el cos. *A la frontera el van escorcollar de cap a peus.* 2. Totalment. Sinònim de cap a cap. *En poca estona es van aprendre la lliçó de cap a peus.*

De categoria Bo, important. *És una mestra de categoria, tothom ho reconeix.*

De cop en sec Sobtadament. *Estavem reunits i de cop en sec va alçar-se i se'n va anar sense dir res.* Sin: de cop i volta.

De genollons Arrossegant-se agenollat. *Anava de genollons recollint olives.*

De genolls Agenollat, suplicant. *Ho demanava de genolls...*

De gom a gom Totalment ple. *L'autobús anava de gom a gom*

De gorra Gratuïtament. *Sempre ha procurat viatjar de gorra en el cotxe d'algun amic.*

De mà de mestre Molt ben fet. *En eixe treball pareix fet de mà de mestre.*

De recules Caminant endarrere. *En carro va anar de recules contra la pared.*

De redolons (a redolons) Redolant per terra. *Van caure a redolons per la costera.*

De sobines Gitat boca amunt. *Estava de sobines i s'entretenia mirant les fulles dels arbres.* Sin: de panxa en l'aire.

D'upa De molta categoria. Hui hem anat a un convit d'upa; hi havia persones molt importants.

E

En amunt Passant de. *Totes les compres de més de tres-cents euros tenen un descompte del deu per cent.*

En avall Menys de. *És una sabateria molt cara de cinquanta euros en avall no trobareu res.* Sin: per avall.

Encara bo Sortosament. *Va caure-li la botella de les mans i encara bo que no se li va trencar.*

En conill Nu. *Es banyaven en conill en la bassa de regar el camp.*

En l'endemig Espai de temps entre dos esdeveniments. *Cal esperar que vinga, però en l'endemig podem preparar la feina.*

En paus Sense deure's res mútuament. *Si no et diu mai res, tu fes el mateix i en paus.*

En un tres i no res Instantàniament. *Va descobrir l'avaria en un tres i no res.*

F

Fet una coca Xafat. *Amb tots aquest paquets al damunt, el meu abric ha quedat fet una coca.* *Estic fet una coca.*

Fil per randa Minuciosament. Ens va explicar els fets fil per randa. Sin: al peu de la lletra.

Fuig! Excalmació que expressa incredulitat o lleva importància a allò que s'ha dit. *Dius que ho ha fet ell? Fuig, home, fuig. No m'ho crec.* Sin: vés! vinga! Au!

G

Gata maula (o gata moixa) Hipòcrita. *No t'ho dirà a la cara perquè és un gata moixa, però t'anirà criticant d'amagat.*

Gens ni mica (gens ni miqueta) Gens. No m'ha agradat gens ni miqueta, no ho feien bé.

H

Havent dinat (havent sopat) Després de dinar o després de sopar. *Eixirem a donar una volta havent dinat.*

I

I ara! Exclamació d'estranyesa o sorpresa. *I ara! Com és que tornes? Que no havies de treballar a aquesta hora?* Sin: què dius ara? Com s'enten?

I tot Emfatitza una afirmació. *Sí que es coneixen, són ben amics, ixen junts i tot.*

J

Ja hi som 1. Hem arribat. *Ja podeu baixar, ja hi som.* 2. Expressió que subratlla un fet que ja pressentíem. *Ja hi som, com era d'esperar s'ha posat a ploure.*

L

La mar de Molt. *He vist la mar d'ocells sobre la figuera.*

L'any de Mariacastanya En temps remotíssim. *Això va passar l'any de Mariacastanya.* Sin: l'any de la picor, al temps que les bèsties parlaven, temps ha.

Llis i ras Sense subterfugis. *Val més que li contes llis i ras tot el que ha passat.*

M

Mai de la vida En cap ocasió. *Mai de la vida no va voler obeir ningú.*

Mala bava Roïndat, dolenteria. *Li ha contestat amb tan mala bava que hauria meregut un bon escarment.*

Més que no cal Massa. *N'ha portat més que no cal de fruita.*

Més viu que l'arna (Més viu que la tinya) Molt espavilat. *Enraona molt bé, és més viu que l'arna.*

Mig, mig Mitjanament. *La representació va estar mig, mig; hi havia actors que s'oblidaven del paper.* Sin: així, així.

Milhomes Fatxenda. *És un milhomes, sempre parla de les seues habilitats i sempre vol tindre raó.*

Muts i a la gàbia! Silenci! *Ara prou de xarrar, muts i a la gàbia que és hora de dormir.*

N

Negre com el quitrà Molt negre. *Tenia la cara negra com el quitrà, de tant rebolcar-se jugant.* Sin: Negre com la sutja.

Net com una patena Molt net. *Té la casa neta com una patena.*

Ni poc ni gens Gens. *No et vull ni poc ni gens.*

No ben bé Mitjanament bé. *Com et trobes? No ben bé.*

No gens bé Malament. *Estic no gens bé.*

No poc! Expressió que refuta (desmentix) una negació. *Diu que no hi va anar? No poc!, jo el vaig veure entrar.*

No res 1. Res. *Saps què hi havia a la capsa? No res, era buida.* 2. Cosa insignificant. *És tan susceptible que per no res s'enfada.*

No s'hi val! No és lícit. *No s'hi val, li han fet traveta quan anava a xutar.*

O

Oli en un llum Adequat, eficaç. *Quan va acabar de pendre's el medicament oli en un llum, ja es troba del tot bé.*

Olor de resclosit Sentor d'humitat o floridura. *Tot el que hi ha dins d'aquella cambra fa olor de resclosit, no obrin mai les finestres.*

P

Para de comptar Prou. *Per aquest preu dormirem i esmorzarem i para de comptar.*

Para el carro Expressió que atalla (interromp) algú que parla massa o inconvenient. *Para el carro, això que acabes de dir no t'ho consentisc de cap manera.*

Pel cap alt No excedint del nombre indicat. *En aquesta caixa hi cabran, pel cap alt, uns cinc quilos de fruita.* Sin: a tot estirar.l

Pel cap baix No menys del nombre indicat. *Van entrar, pel cap baix, una vintena de barques en un sol matí.* Sin: ben bé, per no dir més.

Pel dret Sense circumloquis. *Si volen saber-ho tot jo aniré pel dret, no cal disfressar les qüestions.*

Per amunt 1 En un indret elevat. *Elles van anar per amunt, nosaltres ens quedàrem al peu de la muntanya.* 2 Més enllà del nombre indicat. *De quaranta anys per amunt no és aconsellable fer submarinisme a pulmó lliure.*

Per avall 1 En un indret més baix. *Si aneu per avall trobareu el riu i no podreu passar.* 2 Menys del nombre indicat. *No trobaràs cap objecte que valga de 10 euros per avall.* Sin: en avall.

Per endavant Anticipadament. *Hauràs de pagar l'encàrrec per endavant, és norma de la casa.*

Per si de cas Com a previsió. *Per si de cas, entrem les cadires, no siga que ploja.*

Per un no res Per poca cosa. *Van renyir per un no res, ara ja ni se'n recorden.* Sin: per un tres i no res.

Q

Què hi farem! Expressió de conformació a quelcom inevitable. *Què hi farem si la pedregada ha malmés la meitat de la collita.*

R

Racó del món Lloc apartat. *Ha deixat un pis molt cèntric perquè era vell i ha anat a viure en un racó del món a trenta minuts del centre de la ciutat.l*

S

Sa i estalvi Sense haver sofert cap dany. *El cotxe ha quedat destrossat, però el conductor està sa i estalvi.*

Sense embuts Sense subterfugis. *Digues sense embuts, quant necessites. Sigues franc.*

Sense esma Sense forces per reaccionar instintivament. *Va arribar molt cansat, sense esma es va deixar caure al llindar.*

Sense un clau Sense diners. *Va voler jugar a la ruleta i el van deixar sense un clau.*

T

Tancat amb pany i clau Completament tancat. *Quan ixques de casa deixa-ho tot tancat amb pany i clau.*

Tocat de l'ala Amb poc enteniment. *Està ben tocat de l'ala, sols diu despropòsits.* Sin: tocat del bolet.

Tot déu Tothom. *Quan ell es va posar a cridar d'aquella manera tot déu es va callar.*

Tot d'una De manera imprevista. *Anava al nostre davant i tot d'una vam deixar de veure'l, havia caigut a la sèquia.*

Tot d'un tros Sense malícia. *Com que és un home tot d'un tros, s'ho va creure tal com li ho deien.*

Tots dos L'un i l'altre. *No sé quin llibre comprar, m'agraden tots dos.*

Tot sol Sense companyia. *Sempre es passeja tot sol pel parc.*

Tots plegats Tots a la vegada. *Demà podrem anar tots plegats a la biblioteca.* Sin: tots junts, tots a l'una.

Tros d'home Home corpulent. *Es va quedar parat en veure aquell tros d'home que li passava dos pams*

U

Una cosa per demés Excessivament. *Aquella nit vam riure una cosa per demés, no t'ho pots imaginar.*

Una puntada de peu Un cop donat amb la punta del peu. *Jugant va rebre una puntada de peu al genoll.*

Un pols de Poquíssima quantitat. *No queda ni un pols de sucre en la sucrera.*

Un si és no és Semblant. *El seu vestit m'ha semblat un si és no és com el teu, però potser una miqueta més fosc.*

V

Va! Es diu per a encoratjar incitant a fer alguna cosa. *Si vols jugar amb nosaltres, va!, vine.*

Va com va Unes vegades sí i altres no. *Això de ser amics, va com va, molt sovint discuteixen.* Sin: a dies.

X

Xino-xano Lentament. *Es passejava xino-xano pel moll.*

Xip-xap Onomatopeia del clapoteig de l'aigua. A l'eixir de l'escola ens agradava fer xip-xap als clots plens d'aigua de la pluja.

Xuclat de galtes Molt prim. *És un xic alt i tan xuclat de galtes que sembla malalt.* Sin: amb la pell i l'os.

FRASES FETES

Extretes del *Diccionari de Locucions i Frases*
Fetes de Joana Raspall i Joan Martí. Edicions 62

A

Acabar com el rosari de l'aurora No arribar a bon fi. *Van començar la feta molt engrescats, però van haver-hi batalles i tot va acabar com el rosari de l'aurora.*

Acabar de fer el pes Fer més patent un defecte. *Aquest quadre no m'acaba de fer el pes.* Sin: convèncer, satisfer.

Agafar pit Agafar coratge. *La situació era angoixosa, però va agafar pit i va poder continuar endavant.*

Anar a les palpentes Guiar-se pel tacte, sense veure-hi. *Es va apagar la llum i vaig anar a les palpentes fins a la porta.*

Anar a l'una Anar d'acord. *Si no anem tots a l'una, no aconseguirem res.*

Anar amb compte Posar atenció i cura. *Cal anar amb compte de no enganxar-se els dits a la màquina.*

Anar calent Anar apallissat. *Van haver-hi trompades i més d'un se'n va anar calent a casa seua.*

Anar coix Mancar elements. *Els seus escrits sempre van coixos, no acaba mai d'arredonir-los.*

Anar de cos (o fer de cos) Evacuar l'intestí. *En aquell poblet, per anar de cos calia eixir al corral.* Sin: anar de ventre

Anar de gorra Anar convidat. *Sols dina al restaurant quan pot anar-hi de gorra.*

Anar fent Seguir un ritme normal. *El temps és difícil, acontentem-nos de poder anr fent.*

Anar per feina Apressar-se. *No és moment per entretenir-se, cal anar per feina, tot ha de quedar llest hui mateix.*

Anar-se'n (una cosa) a fer punyetes Tenir mal acabament. *Per falta de gent tot se'n va anar a fer punyetes.*

Anar-se'n aigua avall Perdre's. *Molts projecés se'n van aigua avall per manca de constància.*

Anar-se'n a terra Decaure. *És llàstima que aquesta indústria se'n vaja a terra, era la més característica del país.*

Anar-se'n tot a pastar fang Perdre's totalment. *Tenia moltes feines començades i tot se n'ha anat a pastar fang, la seua malaltia l'ha deixat sense esma per de fer res.*

Arribar alcap damunt Arribar al lloc més alt. *Ja pots estar satisfet, has arribat al capdemunt en la teua professió.*

B

Beure a gallet Traguejar sense aplicar els llavis. *Quan el vi és de bona qualitat no m'agrada beure'l a gallet.*

Beure a morro Beure aplicant els llavis al broc. *El porró no és per a beure a morro, sino per a beure a gallet.*

Buidar el pap Dir tot el que cal. *Feia temps que volia buidar el pap i no podia, per fi hui ho ha explicat tot.*

C

Canviar de soca-rel Canviar radicalment. *Des de que té parella ha canviat de soca-rel, no sembla el mateix.*

Caure del burro (del ruc) Sorprendre's en gran manera. *Quan us ho conte caureu de cul, tan increïble com és.*

Caure gotes Ploure. *Fa un moment que cauen gotes, agafa el paraigua.*

Comptat i debatut Resumint la qüestió. *Comptat i debatut no veig una gran diferència entre les dues posicions.*

Confondre la gimnàstica amb la magnèsia No tindre les idees clares. *Perquè són gent de tracte molt planer, ell considera que són poc importants i això és confondre la gimnàstica amb la magnèsia.*

Córrer amb les cames al cul Córrer molt. *Corre amb les cames al cul perquè vol arribar abans de les nou.*

Córrer la seca i la meca Haver-ho vist tot. *Ha corregut la seca y la meca; ja li pots parlar de tot, que tot ho sap i tot ho coneix.*

D

Deixar enlaire (quedar en laire) Deixar sense resoldre. *El primer punt del seu discurs ha quedat ben clar; però la conclusió, l'ha deixada enlaire.*

Deixar ran de terra Desprestigiar. *Amb els seus comentaris ha deixat ran de terra el treball de l'entrenador.*

Dir (a algú) el nom d'un porc Insultar. *Ho sent molt, però li vaig dir el nom del porc, ja no podia resistir més els seus maltractaments.*

Dir-ne una fresca (o quatre fresques) Parlar amb desconsideració. *Si està de mal humor és capaç de dir-te'n una de fresca, val més que no li faces cap observació.*

Doblegar l'esquena Treballar. *El teu fill ja té edat per a doblegar l'esquena, fes-lo treballar.*

Donar parer Aconsellar. *Mai no ha acceptat que ningú li done parer, sempre ha fet el que ella ha cregut oportú.*

Donar peixet Tàctica de simular afavorir l'adversari. *Amb totes aquelles facilitats li donava peixet perquè es confiara i així poder-lo enredar.*

Dormir com un peix Dormir profundament. *Està tan cansat que dormirà com un peix.*

E

Enfilarse per les parets Irritar-se fortament. *En saber que no l'havien admés s'enfilava per les parets.*

Entonar el mea culpa Doldre's de les faltes comeses. *Davant dels retrets de tothom, ha tingut que entonar el mea culpa.*

Escampar la boira Passejar per distraure's. *Ves una estona a escampar la boira mentre fem el sopar.*

Esperar amb candeletes Esperar amb il·lusió. *Quan arriba el mes de juny esperem amb candeletes les vacances d'estiu.*

Ésser com cal Comportar-se dignament. *Aquesta persona és com cal i si li ho expliques bé voràs com et dona tota classe de facilitats.*

Ésser de bon acontentar Ésser acomodaticí. *Ha obtingut el darrer premi i diu que ja està satisfet, és de bon acontentar.*

Ésser deixat de la mà de Déu Estar abandonat. *Aquell poble deshabitat és deixat de la mà de Déu.*

Ésser dolç com l'arrop Ésser molt dolç. *Aquella mestra va ser amb nosaltres dolça com l'arrop, tal com és habitual amb ella.* Sin: dolç com la mel.

Ésser figues d'un altre paner Tractar-se d'una altra qüestió. *Està bé que vulguen canviar l'horari, però que reclamen més sou, són figues d'un altre paner.*

Ésser flors i violes Resultar fàcil i plaent. *Ara ha reeixit, però no tot han estat flors i violes, li ha calgut lluitar molt.*

Ésser la cançó del enfadós Ésser una circumstància molesta que dura massa. *Ja ens ha fet venir tres vegades i encara no ens ho té acabat, això ja és la cançó del enfadós, acaba amb la nostra paciència.*

Ésser la nina dels ulls (d'algú) Ésser la persona estimada. *No el separen de la seua filla, sense ella és incapaç d'emprendre res.*

Ésser més llest (o més viu) que la tinya Ésser molt llest, molt astut. *No n'hi passa una, és més llest que la tinya.* Sin: Ésser més viu que l'arna.

Ésser una bala perduda No tenir rectitud de conducta. *És un bala perduda, no es pren res seriosament.*

Ésser una paparra Ésser enganxós, pesat. *El teu cosí és una paparra, sembla que fora de nosaltres no hi hagi ningú al món.*

Ésser un cap de suro Ésser de poca intel·ligència. *No arribarà mai a entendre les equacions, és un cap de suro.*

Ésser un cas com un cabàs Ésser digne de ser comentat. *Aquell xicot és un cas com un cabàs, no vol estudiar per res del món.*

Ésser un cataplasma Ésser inútil. *No li confies cap feina delicada, no te la farà bé perquè és un cataplasma, no té gens de traça.*

Ésser un escolà d'amén No tenir criteri propi. *S'ha enfadat amb mi perquè el contradic, ell voldria que jo fos un escolà d'amén i que sempre li donara la raó.*

Ésser un mal de cap Ésser desassenyat (faltat de trellat). *Aquell home era un maldecap per a la família, malversa el sou a la taverna.* Sin: ésser un perdulari.

Ésser un panxa contenta Ésser una persona tranquil·la. *No s'amoina per res, sempre està de bon humor, és un panxa contenta.*

Estar a la glòria Sentir-se complagut. *Des de que es va canviar de casa viu a la glòria, no té veïns ni sorolls.* Sin: estar al cel.

Estar a l'aguait Vigilar. *Vindran en aquest tren, cal estar a l'aguait que no ens passen desapercebuts.*

Estar a la lluna Ignorar. *Li prenien el material del magatzem i ell estava a la lluna.* Sin: Dormir a la palla, anar peix, estar in albis.

Estar a les acaballes Agonitzar. *Ahir encara tenien esperança, però avui està a les acaballes.*

Estar amb els braços plegats No fer res. *No sap estar amb els braços plegats, sempre feineja.* Sin: estar amb les mans plegades.

Estar amb l'ai al cor Expectar. *Ja era tard i estàvem amb l'ai al cor tement que els haguera succeït alguna cosa.*

Estar a tot i a totes Estar disposat a tot. *Em va assegurar que estava a tot i a totes per guanyar aquest lloc de treball.*

Estar de punta (o posar-se de punta) Enemistar-se. *No hi ha manera que treballen l'un al costat de l'altre, sempre estan de punta i es molesten tant com poden.*

Estar fins al capdamunt (d'algú de de quelcom) Estar cansat de suportar. *Ha hagut d'aguantar tantes impertinències de tothom que ja n'està fins al capdamunt.*

Estar que bufa Trobar-se algú o quelcom en situació enutjosa. *La gent està que bufa a causa de l'encariment de la vida.*

Estira i arronsa Fluctuar. *Es van passar més d'una hora estira i arronsa abans de no cloure el tracte.* Sin: regatejar.

Estirar més el braç que la màniga Excedir-se. *Cadascú ha de gastar amb el que té, no pot estirar més el braç que la màniga.*

F

Faltar un bull Tenir poca intel·ligència. *Aquest xicot diu coses que no són normals, li falta un bull.* Sin: no fer el pes.

Fer anar Fer funcionar. *No puc fer anar la màquina, no sé que li passa.*

Fer denteta Fer a la vista d'algú quelcom que li desperte desig. *Fa denteta veure amb el gust que menja.*

Fer el cor fort Procurar tenir valor. *Va intentar de fer el cor fort, però no resistí sense defallir la visió de la tragèdia.*

Fer el gandul Gandulejar. *No és hora de fer el gandul, cal treballar.* Sin: fer el mandra, fer el manta.

Fer el pes Satisfer. *Si aquest llibre no t'agrada prou, tria'n un altre que et faça el pes.*

Fer embuts No parlar clar. *De tan nerviós que estava feia embuts i no acabava de contestar bé.*

Fer fotja No assistir a classe. *Hui tots dos germans han fet fotja i la mestra ho ha comunicat als pares.* Sin: fer campana.

Fer la rateta Enllumenar per mitjà de reflexos. *Des del seu balcó es distrau fent la rateta als altres que juguen al carrer amb un espillet.*

Fer la traveta Interposar un peu entre els d'una altra persona per entrebancar-la. *S'ha vist ben bé que li ha fet la traveta quan avançava disposat a tirar a gol.*

Fer l'ullet Fer senyal a algú cloent un ull. *Em va fer l'ullet i el vaig entendre de seguida.*

Fer malbé Espatllar. *Té poca traça, fa malbé tot el que toca.*

Fer menester (a algú) Necessitar. *Per a preparar aquest plat em fa menester una cabeça d'alls.*

Fer-ne un gra massa Portar les coses massa enllà. *No el podem excusar, ara n'ha fet un gra massa ofenent els assistents.*

Fer nona (o nones) Dormir, en llenguatge infantil. *Vés a fer nona que ja és tard.* Sin: fer non-non.

Fer nosa Destorbar. *Que no veieu que eixa joguina a l'escala fa nosa.*

Fer nyam-nyam Menjar en llenguatge infantil. *Si no fas nyam-nyam no et posaràs mai bo.*

Fer orelles de pam Escoltar amb atenció. *En la conferència feu orelles de pam que us en demanarà un resum.*

Fer pudor de socarrim Inspirar desconfiança. *Tot el que va dir-nos fa pudor de socarrim, no va semblar gens sincer.*

Fer via Avançar. *Cal fer via per arribar al refugi abans del vespre.*

Fer visita de metge Romandre poca estona. *Quan ve fa visita de metge i de seguida se'n va.*

Ficar cullerada Intervenir sense ésser demanat. *Li agrada ficar cullerada en totes les converses.*

Ficar el nas Tafanejar. *És molt reservat i no li agrada que ningú fiqui el nas en les seues coses.*

Ficar la pota Espiatar-la. *Tothom guardava el secret, però un d'ells va ficar la pota parlant-ne amb algú que no havia de saber-ho.*

G

Girar cua Anar-se'n. *Si no t'interessa, gira cua i deixa'ls.*

Girar la cara (a algú) 1. Pegar-li. *Es va sentir insultat i li va girar la cara al revés.* 2. No voler saludar. *D'ençà que van discutir, sempre que el troba li gira la cara.*

Girar les espatlles Posar-se en contra. *Molts amics li han girat les espatlles per qüestions polítiques.*

Girar l'esquena Negar l'atenció a algú. Quan jo l'anava a saludar em va girar l'esquena, és un mal educat.

H

Haver de Ésser necessari. *Per passar a l'altra banda van haver de botar una séquia.* Sin: caldre.

Haver-hi gat amagat (o **veure-hi gat amagat**) Haver-hi intenció oculta. *Aquí hi ha gat amagat, cal saber la veritat.*

Haver-hi roba estesa Haver-hi orelles innocents. *Aneu en compte en parlar, hi ha roba estesa, no m'agrada que els infants seten esta conversa.*

Haver menjat llengua No callar mai. *Que has menjat llengua? Fa un hora que parles sense parar.*

Haver-n'hi per a donar i per a vendre Abundar. *Enguany hi haurà pomes per a donar i per a vendre, els arbres n'estan carregats.*

Haver-se-les amb Discutir fortament. *Quan li va reclamar el deute, va haver-se-les de valent amb el director.*

I

Inflar el cap Incitar algú amb intencions tendencioses. *No sé qui li ha inflat el cap contra els seus companys d'equip, però ara parla malament de tots ells.*

Inflar els morros (a algú) Pegar-li. *Li va dir que si tornava a sentir-li dir aquelles paraules, li inflaria els morros.*

J

Jugar-se la camisa Arriscar-ho tot. *Per afavorir el seu equip seria capaç de jugar-se la camisa.*

Jugar-se qualsevol cosa Assegurar plenament. *Em jugo qualsevol cosa que de tot això no en sap res.*

L

Llepar-se els dits Trobar-ho bo. *Era un menjar desconegut per a nosaltres, però ens llepàvem els dits.*

Llevar la pell a algú Criticar. *Són hipòcrites, li fan bona cara, però quan no hi és present li lleven la pell.*

Lligar-se bé les espardenyes Agafar coratge. *Si vols emprendre esta reforma, ja cal que et lligues bé les espardenyes, trobaràs moltes dificultats.*

M

Mamar (quelcom) **amb la llet** Adquirir una tendència des de la infància. *Aquesta afició al teatre l'ha mamada amb la llet, es pot dir que va nàixer entre bastidors.*

Menjar en dos plats Aprofitar-se'n d'una doble oportunitat. *Li exigeixen que deixi un dels dos càrrecs, ja se li haurà acabat de menjar en dos plats.*

Mirar contra el govern Sofrir estrabisme. *D'aquellqui té un ull desviat, es diu que mira contra el govern.* Sin: mirar malament

Mirar de bon ull Acollir amb simpatia. *La gent no mira de bon ull que hi haja tant de luxe en els edificis públics.*

Mirar de cap a peus Analitzar. *Quan vaig arribar em va mirar de cap a peus.* Sin: Mirar de dalt a baix.

Mirar prim Ésser exigent. *Aquesta feina és molt delicada i s'ha de mirar prim a fer-la bé.* Sin: filar prim.

Moure brega Posar desavinences. *L'han canviat de classe perquè sempre movia brega amb un motiu o altre.* Sin: moure guerra.

Mudar de color Alterar-se el color de la cara. *En veure's descobert va mudar de color, no sabia que dir per dissimular.*

N

Ni fa ni fum No tenir cap importància. *Tot el que ha dit, ni fa ni fum, no té cap relació amb el cas.*

Ni parlar-ne Nega terminantment una propocisió. *D'anar a esperar-los a l'estació ni parlar-ne, si no, per què no no ens avisen directament.* Sin: ni pensar-ho, ni somniar-ho.

No acabar-s'ho Trobar inexplicable. *No esperava que l'acomiadaren i no s'ho acabava.* Sin: fer-se creus, no cabre al cap.

No empassar-se No creure. *Li ho ha explicat de mil maneres, però ho troba tan estrany que diu que no s'ho empassa.*

No entendre ni un borrall No entendre-hi gens. *No vulgues tindre raó que en això ne entens ni un borrall.*

No menjar per no cagar Ésser molt avar. *No cal que li demanes res que no t'ho donarà, no menja per no cagar.*

No mirar prim No tindre miraments ni escrúpolos. *Quan parla no mira prim i diu coses que poden ofendre algú.*

No saber on fer cap Estar desorientat. *Ja ho ha provat tot i tot li ha fallat, ja no sap on fer cap per trobar la solució.* Sin: no saber a quina paret tocar.

No s'hi val! Dit d'alguna cosa que és injusta o nul·la. *He tirat eixa fitxa sense voler, no s'hi val; la retire.*

No s'ho val Fórmula cortesa refusant un regraciament. *No es mereixen les gràcies, no s'ho val.*

No tindre de què fer estelles No tindre res. *Quan el vaig conèixer, no tenia de què fer estelles, però ara es pot dir que és ric.* Sin: no tindre un cèntim, no tindre un clau.

No tocar la camisa a la pell (o al cos) Tindre por. *Es va espantar tant que la camisa no li tocava la pell.*

O

Obrir de bat a bat Obrir completament. *A l'hora del sol m'agrada obrir de bat a bat les finestres perquè l'aire es renove.*

Obrir en canal Obrir de dalt a baix un animal. *Després de matar el porc el varen obrir en canal i penjaren les dues meitats en ganxos a la paret.*

Omplir el pap Menjar. *Ja jugarem després, ara veniu a dinar, que és hora d'omplir el pap.*

P

Parar la galta Deixar-se ofendre o atacar sense rebel·lar-se. *Fins ara havia parat la galta, però ara està disposat a defensar-se.*

Parlava pels descosits Parlar excessivament. *Parlava pels descosits, atabalava a tothom.*

Passar de mida Excedir. *Tot el que ara ha fet ja passa de mida, no se li pot tolerar.*

Pensar-se-les totes Discórrer amb llestesa i promptitud. *Se les pensa totes, no és fàcil que l'enganyen.* Sin: saber-la llarga, ser un gat vell.

Perdre el senderi Enfollir, obcecar-se. *Des de que s'ha enamorat ha perdut el senderi, ja no és el mateix.* Sin: perdre el cap, perdre el seny.

Perdre els estreps Irritar-se fortament. *Quan li van dir que no podia entrar, va perdre els estreps.* Sin: enfilem-se per les parets, eixir de mare,

eixir de polleguera, tallar claus, tirar llamps i pestes, traure foc pels queixals.

Perdre l'oremus Desconcentrar-se. *Amb tantes preguntes li varen fer perdre l'oremus i ja no sabia que dir.*

Perdut per perdut Intentant una última solució. *Perdut per perdut va preferir insistir en la seua petició.*

Plegar veles Cessar en un negoci o afer. *Si veiem que el mercat no està prou animat, plegarem veles i tornarem cap a casa.*

Plegat en dos Doblegat una vegada. *És un paper massa prim, posa'l plegat en dos.* Sin: Doblats.

Ploure a vots i barrals Fer un gran xàfec. *Aquest matí plovia a bots i barrals, ara fa un sol que estavella.*

Portar cua Tindre conseqüències. *Aquest discurs portarà cua, ha pogut ofendre molta gent.*

Portar dol Anar vestit de negre per dol d'una defunció. *Porta dol perquè ha mort sa mare.*

Posar arrels Fixar l'estada en un lloc. *Els va agradar tant la comarca que hi van posar arrels i ara no pensen moure-se'n.*

Posar bastons a les rodes Destorbar. *L'única cosa que fas és posar bastons a les rodes, el que necessitem són solucions.*

Posar el dit al forat Encertar. *Tens raó has posat el dit al forat.* Sin: posar el dit a la plaga.

Posar el vist i plau Donar conformitat. *Tothom ha posat el vist i plau, només faltes tu.*

Posar tota la carn a la graella Arriscar-se fins a l'extrem. *Si vols eixir d'aquesta situació cal posar tota la carn a la graella.*

Posar un cap com un tabal Atabalar a força de parlar. *Amb tantes explicacions m'ha posat el cap com un tabal.*

Posar un pedaç Solucionar provisionalment. *Aquestes disposicions no són cap solució definitiva, sino posaran un pedaç.*

Prendre alé Respirar. *Aturem-nos a prendre alé, la pujada és molt forta i m'he cansat.*

Prendre-s'ho a la valenta Prendre amb gran punya. *Jo no dic que t'ho prengues a la fresca, però tampoc a la valenta, no siga que et canses i no arribes al final.*

Pretar orella a Escoltar favorablement. *Presta orella a tot el que et digui, perquè és un home molt expert.*

Puja ací dalt! Expressió per a significar que no estàs disposat a fer qualsevol cosa. *Pretens que ho faça jo sol? Puja aquí dalt! Si no m'ajudes no ha faig.*

Pujar dret Educar amb rigor *Esta parella sap pujar drets els seus fills i són xicots molt conscients.*

Q

Quedar a la lluna de València 1 Frustrar-se un desig o una esperança. *Es va suspendre la representació i es vàrem quedar a la lluna de València.* Sin: quedar-se amb un pam de nas. 2 No entendre res. *La conferència era en alemany i ens hem quedat a la lluna de València.* Sin: quedar-se in albis.

Quedar en paus (o estar en paus) No deure res l'un a l'altre. *Procuraré pagar-te aviat el que et dec i quedarem en paus.*

Quedar pelat Empobrir-se. *Vol viure d'una manera tan luxosa que en quatre dies quedarà pelat.* Sin: quedar escurat.

Quedar per a llavor No ser utilitzat. *Fa molt de temps que no agafes els pinzells, aquell quadre que vas començar quedarà per a llavor.*

Quedar-se (alguna cosa) **en el pap** Deixar de dir. *Ha dit tot el que sabia, estic segur que no s'ha quedar res al pap.*

Què mana? Resposta feta en ésser cridat. - *Josep!* - *Què mana?* - *Vine un moment.*

R

Rentar-se les mans Desentendre's. *No vol cap responsabilitat del que hagi pogut passar durant la seua absència, se'n renta les mans.*

Reprendre el fil Continuar des d'on s'ha interromput. *Va semblar que es desorientava, però tot seguit va reprendre el fil del tema que estava exposant.*

Riure per sota el nas Alegrar-se, sense deixar-ho veure. *En veure'ls tan enfadats, reia per sota el nas, ho havia fet per a que discutiren.*

Rodar món Viatjar. *El seu desig és poder rodar món, sempre aniria d'una banda a l'altra.*

S

Saber de quin mal pateix Conèixer les peculiaritats d'algú. *No t'espantes, és molt exagerat, jo sé de quin mal pateix.*

Saber de quin mal s'ha de morir Tenir informació. *Ara que ja sabem qui és la nostra tutora, ja sabem de quin mal hem de morir.*

Saber-la llarga Tindre experiència. *Sempre triomfarà perquè la sap molt llarga.*

Somniar triutes Fantasiar. *No passes el temps somniant triutes, cal ésser realista.*

Sortir de l'ou No tindre experiència. *Acaba de sortir de l'ou i ja és pensa que pot fer-ho tot.*

T

Tallar curt No arribar al just. *Compra una miqueta més de pa, és millor no tallar curt.* Sin: tirar curt.

Tant li fa Expressió que contraresta una objecció. *No ho he deixat ben posat, però tant li fa no és al lloc definitiu.* Sin: Tant se val.

Tindre bona barra Menjar molt. *Si s'acaba tot este pa té bona barra.*

Tindre bona cama (o garra) Ser caminador. Joan i Conxa tenen bona cama, els agrada passejar pel terme.

Tindre braça Ser forçut. *Que porte la caixa ella que té bona braça, per a tu és massa pesant.*

Tindre cara de bon any Mostrar-se satisfet. *Quan vaig vore que tenia cara de bony any, ja vaig endevinar que les coses li anàven bé.*

Tindre cervell de pardal Tindre poc enteniment. *No veus que té cervell de pardal? No comprén res.*

Tindre el cap com un timbal Estar atabalat *A la reunió cridaven tant que tinc el cap com un timbal.*

Tindre per a fer bullir l'olla Tindre els recursos indispensables per a viure *No és ric, però té per a fer bullir l'olla; té el just per a viure i no remana res més.* Sin: tindre per anar tirant, tindre un passament.

Tindre una per dir Saber acudits. *Sempre en té una per dir, això fa que anar d'excursió amb ell sempre resulta divertit.*

Tindre el budell buit Tindre gana. *Si el convides a berenar ho acceptarà de seguida sempre té un budell buit.*

Tirar escales avall Despatxar violentament. *En dir aquella proposició tan absurda que feia, el van tirar escales avall.*

Tirar floretes Galantejar. *Sempre que la troba li tira floretes, però mai se li ha declarat obertament.*

Tirar llamps i pestes Maleir. *Quan va veure que després de mitja hora no el volien rebre, se'n va anar tirant llamps i pestes, no l'havia vist mai tan irritat.*

Tocar el cul En llenguatge infantil apallisar. *Si trenques això et tocaré el cul i ploraràs.*

Tocar el dos Anar-se'n. *Abans que ningú veira el que havia fet va tocar el dos.* Sin: aixecar el vol.

Tocar ferro Conjurar un malefici. *Ara, per sort, les coses marxen bé. Toca ferro i que duren.*

Tocar la pera Molestar. *Vés a tocar la pera a un altre.* Sin: tocar els collons.

Tocar mare Tornar al lloc o punt de partida. *Després de viatjar durant tres mesos van estar molt contents de tocar mare, ja enyoraven la família.* Sin: retornar.

Tornar al solc Encarrilar. *Ha adquirit mals costums i ara costarà tornar-lo a solc, no sé qui serà capaç de corregir-lo.*

Traure de polleguera Irritar-se fortament. *Si vols veure'l sortir de polleguera, porta-li la contrària, no ho pot suportar.* Sin: traure de mare.

Traure els peus del solc Sortir de la raó. *Contestant així ja has tornat a traure els peus del solc.*

Traure en net Arribar a una conclusió. *M'han dit coses tan diverses que no he pogut traure en net res en concret.*

Traure l'aigua clara (o neta) Fer entenedor, evident. *No he pogut traure l'aigua clara de quina intenció porta.*

Traure's del damunt (o de sobre) Quedar lliure d'una nosa o molèstia. *Quan em traga del damunt esta preocupació ja tornaré al treball.*

Trobar amb les mans a la pasta Sorprendre al moment de cometre un delictes. *Ja procura que no el troben amb les mans a la pasta, així ningú el pot acusar.*

U

Untar les mans Subornar. *Van intentar untar-li les mans, però no van traure res; és una persona íntegra.*

Untar-se les mans Obtenir beneficis il·legals. *S'ha servit de la seua posició per a untar-se les mans.*

V

Va com va No ser mai igual. *El preu del peix va com va, depèn de la quantitat que en pesquen.*

Val a dir Cal convenir. *És cert que té molt mal geni, però val a dir que és una bona persona.*

Valer més or que no pesa Valer moltíssim. *Val més or que no pesa, dubte que hi haja algú més eficient.*

Vendre l'ànima Deixar-se corrompre. *No té escrúpols, es vendria l'ànima per aconseguir poder.*

Vindre a contracor Costar de fer. *Va complir les ordres malgrat que li venia a contracor perquè les considerava injustes. Sin: vindre a repèl.*

Vindre a tall Ser oportú. *Això que has dit no ve a tall, ara es tracta d'una altra qüestió.*

Vindre de gust Tindre ganes de. *Després de la fruita no em ve de gust menjar dolços.*

Veure's amb cor Tindre coratge, gosar. *Dius que és fàcil, però jo no em veig amb cor de fer-ho.*

Voler fer entrar el clau per la cabota Empar un procediment equivocat. *Exigir que tothom ho faça de la mateixa manera és voler fer entrar el clau per la cabota, cadascú té les seues peculiaritats.*

Voler repicar i anar a la processó Pretendre més del que es pot abastar. *Has d'escollir entre dirigir l'obra o fer de protagonista, voler repicar i anar a la processó no pot ser.*

X

Xiular les orelles Tenir indicis. *No sé per què, però em xiulen les orelles que demà arribarà el nostre amic.*